

МАРИНА ТА СЕРГІЙ
ДЯЧЕНКИ

Світи Марини та Сергія Дяченків

Повісті

Харків
«Фоліо»
2019

ГОСПОДАР
КОЛОДЯЗІВ

ЧАСТИНА ПЕРША

У перший день літа Юстин знайшов п'ять мертвих воронів. Усі трупи мали однаковий вигляд: дзьоб роззявлений, пір'я на боках злиплось, а на спині випали, утворивши круглу криваву прогалину.

— Верхівці, — сказав дід, коли Юстин розповів йому про знахідку. — Вчора ось тільки подумалось... — і спохмурнів. Наступного дня Юстин знайшов щура. На боках у нього виразно виднілися сліди маленьких шпор, спина, збита сідлом, кровоточила; проте щур не поспішав здихати і, побачивши Юстина, поповз під поріг.

Дід усю ніч просидів, зачинившись у своїй комірчині, і до ранку будинок просмердів їдким і кислим. На світанку Юстин отримав пригорщу жаб'ячих кісток, моток шовкової нитки, один дерев'яний гребінь, один залізний — і пояснення, як усім цим користуватися. Поки Юстин ходив по саду, розмотуючи нитку, виламуючи зуби з дерев'яного гребеня й закопуючи жаб'ячі кістки, дід порався з домашньою живністю — мітив спину качкам, курям, козам, поросяті й кішкам.

— Вогника я теж про всяк випадок позначив, — сказав дід, коли втомлений Юстин мив руки у дворі.

Вогник був вовкодавом, і коли його передні лапи лягали Юстину на плечі, пес дивився на людину згори вниз. Змиваючи мило з твердих широких долонь, Юстин думав, який же має бути верхівець, щоб заїздити Вогника.

— Діду... А людину вони можуть заїздити?

— Людину не можуть, — сказав дід після паузи. — Свиню, бувало, заїжджували. Теля... А людину — ні. Хіба що Королева... Королева верхівців. Та — може...

Юстин усміхнувся, даючи зрозуміти, що оцінив жарт.

Чотири ночі нічого не відбувалося; на п'яту Юстин прокинувся чи то від звуку, чи то від дотику, чи то від кепського сну.

А може, від ледь чутного дзвону натягнутої шовкової нитки.

— Стій! — гаркнув дід. — Сам не ходи... Разом...

Шаленів на ланцюгу Вогник.

Вони вискочили в сад озброєні — Юстин косою, а дід вилами. Просто біля порога щось пирснуло з-під ніг; Юстин відсахнувся і ледь не настромився на вила, тоді дід на півслові обірвав закляття-оберіг, вилаявся і забурмотів знову. Слова його впліталися в шелест вітру, від слів гойдалася трава і стрибало на стовбурах світло ліхтаря. Юстину здалося, що хтось дивиться з-за дерев, що світло відбивається в маленьких байдужих очах; просто над головами майнули три чи чотири кажани, вітер стих, мана зникла.

Дід відкинув вила і взяв у Юстина ліхтар. Підняв вище; за декілька кроків валявся дохлий щур, сніжно-білий посеред витоптані трави, із джгутом переплутаних ниток на шії.

— Сказано — на чий землі верхівець коня перемінить, тому щастя сім років не буде, — повідомив дід похмуро. — У нас вони вже на сім семиліть змінювалися, не менш... Щоб їм провалитися, сволоті!

— А може, обійдеться? — запитав Юстин, обережно торкаючи пальцем вістря коси.

— «Обійдеться», — безнадійно буркнув дід. — За верхівцями сарана йде, ось згадаєш моє слово... Лиховісники вони. Ненавиджу.

Дід підійшов до щура. Підняв за шовковий джгут, оглянув діри від шпор на боках, відкинув під куц смородини:

— Навинувся наш сторожок... Слухай, Юстине, не в службу, а в дружбу. Треба вартувати, нічого не поробиш, не можна, щоб вони тут, як у себе вдома... Посидь до ранку. Я тобі куфайку принесу.

* * *

Удосвіта Юстин прокинувся від сирого холоду. Багаття перетворилося на купу попелу; Юстин щільніше загорнувся в дідову куфайку, став спершу рачки, потім, потираючи затерплу спину, підвівся на повний зріст. Навколо стояла тиша, не сміла пискнути

жодна пташка, і Юстину пригадалися дідові слова: лиховісники... За верхівцями завжди сарана йде, згадаєш моє слово...

Він згадав, як напередодні кози відмовлялися йти на луг, тулилися одна до одної й нестямно мекали. Не виходили з дому гуляки-кішки, а кури, що спокійно бродили двором, ні з того ні з сього раптом улаштували такий гамір, ніби вони були вже в зубах у тхора. Так, незавидна доля — шпори в боки і біг до смерті...

Юстин ривком оглянувся. Йому здалося — ось-ось на шию звалиться з гілки нещадний любитель швидкої їзди, розірве рот вудилами, що казна-звідки взялися...

Гілки погойдувалися, ніби заспокоюючи. Серед листя виднілися маленькі яблука, що ледь почали визрівати.

Юстин закинув косу на плече — і поволі рушив в обхід величезного саду, їхнього з дідом єдиного надбаня, їхньої гордості й годувальника, вічної турботи, їхнього саду, коротше кажучи...

Він ішов і думав про верхівців. Про те, що все їхнє коротке життя — забава. Що вони заради забави ганяють на птахів і щурах, на собаках, вовчєнятах і кажанах. І скоріше за все у них немає ніякої Королеви. Навіщо їм Королева? Кожен із них сам собі король...

З іншого боку... Не буває диму без вогню, вірно? Нехай усі, хто нібито бачив Королеву, брешуть... Але ж люди, трапляється, пропадають казна-куди, був — і нема... Може, ті, що зникли, і бачили Королеву насправді? Просто нікому не встигли розповісти?

Над його головою захиталася гілка, сіпнулася, обрушуючи на Юстина рідкий дощик роси. Він підвів голову; у кроні старої черешні, як у зеленій кулі, сиділа дівчина.

Обличчя її було біле і кругле, занадто велике для верхівця. Шия, плечі, тонкі руки, поділ світлої сукні; Юстин напружено шукав поглядом перетинчасті крила. Якщо тільки за спиною ховаються складки, то...

Дівчина похитнулася, утрачаючи рівновагу. Вперлася в гілку босими ногами; Юстин розгледів дуже тонкі, ніжні ступні, круглі п'яти, два ряди круглих пальчиків — ніби чотки.

Вона сиділа, насупившись; із кожною секундою небо ставало все світлішим і світлішим, і Юстин уже міг бачити, що незнайомка не така бліда, як здалося спочатку. Що щоки її — рум'яні,

кінчик носа — рожевий, а волосся — каштанове. І ще він бачив, що їй ніяково — і тому вона злиться.

— Ти косар? — запитала вона нарешті. — Йшов траву косити? От і йди собі...

Голос у неї був нібито застуджений — низький і хриплуватий.

— Я господар цього саду, — сказав Юстин. — І цього дерева.

— Значить, це твою черешню я їм, — спокійно підсумувала дівчина. — Будь ласка, йди своєю дорогою. Я зараз злізу.

Гілка хитнулася; дівчина втратила рівновагу, намагаючись прикрити подолом кругле коліно:

— Ну, що втупився? Йди звідси!

— Черешня у нас іще не дозріла, — сказав Юстин.

— Це внизу не дозріла... А тут, на верхівці, цілком уже гарненька... Ай!

Юстин відкинув косу і кинувся їй на допомогу — проте в останню мить злодійка примудрилась не впасти. Знову піднялася на гілку, залізла ще вище; з висоти глузливо глянула на Юстина:

— Зловив?

— Нарікай на себе, — сказав Юстин. — У нас зі злодіями знаєш як? Гола додому підеш. У смолі та в пір'ї.

Круглоп'ята дівчина засміялася — хриплувато і низько, точнісінько Королева верхівців:

— Спершу злови.

— А я почекаю, — Юстин сів на траву. — Куди мені поспішати...

Дівчина в гілках притихла.

— Поспішати нікуди, — Юстин простягся, підклавши під голову долоню. — Скоро дід мій прийде, собаку приведе... Собачка до вечора посторожує. А ввечері сама, як груша, впадеш.

— Ану-ну, — сказала дівчина, без особливої, втім, упевненості в голосі. І чомусь подивилася на світле небо, вкрите пір'ям хмар.

Юстин замислено вивчав її круглі п'яти; ні, ці п'яти не знають, що таке гаряча дорога, гострі камінчики, що таке стерня. І якщо гарненько пошукати під деревом...

Довго шукати не довелося. Пара туфельок, шкіряних, не дуже маленьких, але дуже добре зшитих, недбало валялась у траві під кущем.

ЗМІСТ

ГОСПОДАР КОЛОДЯЗІВ	3
ЗЕЛЕНА КАРТА	101
ЗЕМЛЯ ВЕСНАРІВ	239